

**EL POSICIONAMENT DELS SOCIALISTES SOBRE L'ELABORACIÓ DEL
NOU ESTATUT D'AUTONOMIA DE CATALUNYA I LA FUTURA
REFORMA DE LA CONSTITUCIÓ**

**Conferència pronunciada a TRIBUNA DE GIRONA el 14 d'abril de 2005
per Miquel Iceta (Viceprimer Secretari i Portaveu del PSC, i Portaveu
del Grup Parlamentari Socialistes-Ciutadans pel Canvi)**

*--en el text normal hi trobareu la conferència escrita i en cursiva alguns
comentaris afegits sobre la marxa--*

El fet que la present legislatura estigui marcada per l'elaboració del nou Estatut d'Autonomia de Catalunya i per la futura reforma de la Constitució espanyola, no implica que estiguem en un període constituent: no comencem de zero.

Convé, doncs, fer un balanç objectiu del que ha suposat per a Catalunya i Espanya la vigència ininterrompuda al llarg de 25 anys de Constitució i Estatut. I espero que estiguin d'acord en què el balanç és enormement positiu. El darrer quart del segle XX ha estat el període més llarg de pau, democràcia i prosperitat a Espanya en els darrers tres segles. I per a Catalunya aquest ha estat el període de més autogovern i de millor reconeixement de la nostra personalitat nacional.

En paraules de Carles Viver i Pi-Sunyer, director de l'Institut d'Estudis Autonòmics: "El balanç d'aquests cinc lustres ha de començar necessàriament amb el reconeixement del canvi radical i positiu que la Constitució espanyola de 1978 i l'Estatut d'autonomia de 1979 van suposar respecte a la tradicional organització centralista del poder estatal a Espanya. Sense por de ser massa emfàtics, podem afirmar que l'Estatut va permetre que Catalunya recuperés no solament el seu dret a autogovernar-se, sinó també la seva dignitat col·lectiva com a comunitat nacional. L'Estatut ha fet possible que Catalunya gaudeixi del període més llarg d'autogovern en la seva història contemporània".

Quines són les competències que hem assumit? Dret civil, cultura, patrimoni històric, artístic i monumental, investigació, règim local, ordenació del territori i urbanisme, turisme, obres públiques, transports, cooperatives, cambres de comerç, col·legis professionals, assistència social, planificació de l'activitat econòmica, indústria, agricultura, ordenació del crèdit, banca i assegurances, ensenyament, sanitat, etc. La Generalitat té avui un pressupost de 22.400 milions d'euros (3,7 bilions de les antigues pessetes) i 130.000 funcionaris. I, entre tots, hem recuperat els elements que configuren la nostra identitat en matèria de llengua i cultura.

Si a això hi afegim el que han fet els Ajuntaments, que és moltíssim i forma part d'aquest esforç de redreçament democràtic i nacional, jo crec que el balanç és molt positiu.

Convé recordar-ho de tant en tant, per no quedar-nos instal·lats en una permanent sensació d'insatisfacció o de fracàs. Nosaltres no ens trobem entre aquells que menyspreen la Transició. Nosaltres som protagonistes o fills de la transició. I, per tant, per a nosaltres està fora de tot dubte que Suárez, Tarradellas, González, Guerra, Abril Martorell, Solé Tura, Roca, Pujol, Macià Alavedra, Ramon Trias Fargas o Eduardo Martín, han estat decisius i mereixen el nostre reconeixement. Com el mereixen també el Rei que va esclafar l'intent de cop d'Estat del 23-F, i també Gutiérrez Mellado i Serra que van arxivar per sempre més l'antiga vocació colpista de l'exèrcit espanyol.

A vegades es critica la transició. Jo ja firmaria que ara en unes condicions infinitament millors féssim la meitat del que es va fer aleshores. Diuen els historiadors que només la perspectiva dona una dimensió real de les coses i quan alguns intenten empètir el que es va fer en els anys 70 s'equivoquen. Fins i tot hi ha gent que caldria que tornés a llegir la Constitució perquè no s'ho acaba de creure això que hi havia distinció entre nacionalitats i regions, hi ha gent que ho posa en dubte i això està a la Constitució. I darrera d'això hi ha noms i cognoms; hi ha Miquel Roca i Junyent, Jordi Solé Tura i avui quan dius que es va posar aleshores com a solució de compromís, cal tenir present que l'any 78 Franco

només feia 3 anys que havia mort, i que encara hi havia un exèrcit que ens havia de donar un susto important i, tot i així es va poder fer. Què no hauríem de poder fer més de 25 anys després en unes condicions en teoria molt millors!

Però el balanç eminentment positiu d'aquest període no ens pot fer passar per alt algunes deficiències i algunes mancances en l'encaix de Catalunya i Espanya que estem ara en condicions de corregir.

Quines han estat aquestes deficiències i aquestes mancances? L'Institut d'Estudis Autònoms en el seu Informe sobre la reforma de l'Estatut publicat el 2003, les agrupava en nou epígrafs:

- a) Manca de capacitat de la Generalitat per fixar polítiques pròpies en àmbits materials coherents i complets
- b) Funcions executives fragmentades i restringides
- c) Manca de capacitat plena d'autoorganització
- d) Inadaptació al model autonòmic de l'Administració estatal i de l'Administració de Justícia
- e) Insuficient participació en les institucions i en les polítiques estatals
- f) Dèficits participatius en l'àmbit de la Unió Europea i en la projecció exterior de Catalunya
- g) Manca d'un finançament suficient, estable i garantit
- h) Insuficient reconeixement i garantia de la singularitat de Catalunya
- i) Riscos de desnaturalització de les potestats legislatives de Catalunya

Aquestes deficiències i mancances han de ser corregides pel nou Estatut. Si volen podem resumir-ho recordant com el President Pujol parlava de la necessitat que la Generalitat tingués més poder i més diners, i com el President Maragall insisteix en el reconeixement de la singularitat catalana i la transformació federal d'Espanya.

En aquests moments hi ha una amplíssima majoria al Parlament de Catalunya que coincideix en la necessitat de fer un nou Estatut per corregir aquestes deficiències i

mancances, i hi ha una majoria a les Corts Generals que està disposada a acollir favorablement una proposta que conciti un ampli suport a Catalunya i que s'emmarqui en les previsions constitucionals.

Ara és, doncs, el moment. Seria incompreensible que deixéssim passar aquesta oportunitat. I resulta còmic com encara alguns s'entesten a dir que no saben trobar diferències entre PSOE i PP, entre el govern actual i l'anterior. Còmic si recordem que per primera vegada en vint-i-cinc anys un govern d'Espanya ha anat a Brussel·les a demanar el reconeixement oficial del català. Còmic si recordem que per primera vegada des del nostre ingrés al que llavors s'anomenava Comunitat Econòmica Europea un govern d'Espanya ha signat un acord amb totes les Comunitats Autònomes perquè aquestes puguin participar en les reunions de les institucions europees a nivell ministerial. Còmic si tenim present que demà el Consell de Ministres aprovarà la llei per la qual es retornaran a Catalunya els documents incautats a la Generalitat després de la Guerra Civil.

Ara és el moment. És arribada l'hora.

Seria absurd que si ens vam posar d'acord fa més 25 anys, en moments en què hi havien més partits que ara, que no teníem una cultura democràtica assentada perquè no l'havíem pogut tenir, que hi havien molts riscos, moltes tensions, moltes incerteses i vam ser capaços de posar-nos d'acord fent una obra que encara avui almenys a alguns ens admira i veiem que serà difícil millorar-la, seria absurd que no ens poséssim d'acord i aprofitéssim aquest moment.

Vull detallar ara la posició del PSC sobre el nou Estatut i també sobre la reforma constitucional, a partir d'un determinat plantejament polític i filosòfic que no és altra que la nostra doctrina federal, de pacte, d'unió i llibertat en paraules de Joan Maragall.

El PSC defensa el màxim autogovern per a Catalunya en el marc de la construcció d'una Espanya federal en una Europa federal. Aquest és el nostre objectiu.

Espanya ha d'esdevenir progressivament un Estat federal plurinacional. Espanya ha de funcionar com la República Federal Alemanya, sense oblidar que, a diferència d'Alemanya, Espanya és un Estat plurinacional, pluricultural i pluringüístic. I que els catalans estableixen la seva vinculació a Espanya en tant que catalans, és a dir, partint de la convicció profunda que Catalunya és un subjecte polític, una nació.

En efecte, Catalunya és una nació. I Espanya és una nació de nacions. Precisament un dels motius de l'èxit del pacte constitucional de 1978 va ser l'establiment de l'Estat de les Autonomies, el reconeixement de l'existència de "nacionalitats i regions" i l'encaix constitucional dels fets diferencials (ja siguin drets històrics, furs, llengües i cultures, drets civils privatis de determinades Comunitats).

La nostra proposta federal no pot en cap cas confondre's amb el sobiranisme. Nosaltres partim de l'acceptació plena de la sobirania del poble espanyol, consagrada a la Constitució, i volem que els representants polítics d'aquesta sobirania (les Corts Generals) prenguin un conjunt de decisions de gran importància (reforma dels Estatuts, reforma de la Constitució, reforma de lleis orgàniques) per a l'aprofundiment de l'autogovern de Catalunya i el ple reconeixement de la plurinacionalitat de l'Estat. Mentre les propostes sobiranistes cerquen la independència o una relació d'Estat lliure associat, separant Catalunya d'Espanya nosaltres parlem de mecanismes de codecisió, o per dir-ho en feliç expressió de José Luis Rodríguez Zapatero en el debat sobre el pla Ibarretxe al Congrés dels Diputats: "si vivimos juntos, hemos de decidir juntos".

27 anys després de l'aprovació de la Constitució de 1978 i 26 anys després de l'aprovació de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya de 1979, el nostre objectiu és el d'assolir un gran acord que resolgui l'encaix de Catalunya a Espanya a través de l'aprovació d'un nou Estatut, la introducció de reformes institucionals que permetin millorar significativament el funcionament de l'Estat de les Autonomies i que assegurin el reconeixement del caràcter plurinacional d'Espanya, i la

participació de la Generalitat (i les demés Comunitats Autònomes) en les institucions europees.

L'adequada resolució de l'encaix de Catalunya a Espanya ha de partir de la consideració de Catalunya com a subjecte polític, reconeixent que l'aspiració de la nació catalana a l'autogovern no es basa sols en l'actual ordenament jurídic, sinó que respon a una voluntat afirmada permanentment al llarg de la història; contribuint al foment i la unitat de la llengua catalana; respectant sense limitacions l'exercici de les competències que la Generalitat ja té reconegudes i de les que calgui afegir-hi ara com a fruit de l'experiència acumulada o de l'aparició de noves necessitats; fent possible la seva participació en les institucions europees; considerant plenament la Generalitat com a institució de l'Estat, i impulsant mecanismes de participació i codecisió com un Senat federal, en el que les qüestions forals, lingüístiques, culturals o corresponents al Dret civil propi hagin de comptar necessàriament amb l'acord de les Comunitats Autònomes directament afectades. I això no ha de ser considerat privilegi de cap mena, és, simplement, el reconeixement d'una realitat plurinacional, la realitat d'Espanya.

Pel que fa a la futura reforma de la Constitució espanyola, aspirem a que es precisi la distinció entre nacionalitats i regions, i que es transformi profundament el Senat a través de la reforma del Títol III de la Constitució.

Per a nosaltres són nacionalitats (nacions) aquelles Comunitats formades al llarg de la història, amb llengua i cultura pròpies, amb Dret civil propi, amb drets forals reconeguts. 25 anys després del pacte constitucional no sols ha de mantenir-se la distinció entre nacionalitats i regions, sinó que resultaria oportú precisar qui és què. Som conscients de la dificultat d'aquest plantejament, però ningú no hauria d'oblidar tampoc que la solució de la vertebració nacional i territorial espanyola passa pel reconeixement de les diverses realitats nacionals que conviuen a Espanya. I això hauria de ser avui més senzill que el 1978.

Nosaltres el que diem és que Catalunya és una nació que és conscient del seu lloc en el món, que és un lloc que passa per la seva presència a Espanya i a Europa i que d'això no en fa qüestió, sempre que es puguin fer les coses a la mesura de les nostres necessitats i les nostres possibilitats, allò de "a cada cual según sus posibilidades, a cada cual según sus necesidades". I això és el que volen els catalans i ho han volgut sempre i afortunadament hi ha hagut moments a la nostra història que hem estat capaços de trobar aquest equilibri i ha hagut moments en què no hem estat capaços. Creiem que l'any 78 el vam saber trobar i l'any 2005 estem en condicions de trobar-lo novament. Que serà un equilibri potser més ambiciós, potser més agosarat, no m'atreveixo a dir tant, el que espero és que estigui tan a l'alçada del que demanen els temps com l'any 78 i 79 l'equilibri que es va trobar aleshores estava a l'alçada del que exigien els temps.

Pensem discutir com ens repartim el poder, les possibilitats com repartim les competències, el pes de les polítiques públiques, pensant en com millor servir els interessos dels ciutadans perquè, en definitiva, i això els catalans ho sabem des de sempre, com es legitima l'autogovern té més a veure en l'adhesió ciutadana en las seves institucions que no el que marquen les lleis, que en definitiva poden canviar quan convingui o quan hi hagi majories per fer-ho. El que legitima l'autogovern i els governs són els resultats, el que volem és millorar els resultats d'aquesta economia comuna.

Com s'ha de fer? Primer amb això que hem dit del reconeixement de Catalunya com a nació. Com s'ho ha de fer Espanya per aquest reconeixement? Jo crec que ho té fàcil. Primer reconèixer que els catalans no hem esperat que hi hagi una Constitució i un Estatut per decidir que ho érem i que volíem constituir una nació. Nosaltres fonamentem les nostres institucions a les lleis però el nostre desig de llibertat del nostre poble venia d'abans i no és una cosa que s'hagi hagut de crear només per tal d'acostar el poder al ciutadà, sinó per reconèixer una realitat nacional. En principi això és fàcil.

Una segona, contribució al foment i a la unitat de la llengua catalana. Abans haguéssim dit només el foment, ara també hem de dir la unitat perquè com a vegades alguna cosa hi ha en discussió tampoc no ens volem deixar ni prendre ni perdre. El foment vol dir que les institucions espanyoles també s'han de fer càrrec de la promoció i el foment del català, a Espanya però també a l'exterior.

Tercera cosa, respectar sense limitacions les competències que tenim reconegudes. Això en principi hauria de ser senzill però és el que més ha fallat i se'n desprèn de l'Informe d'Estudis Autònoms per un motiu: l'Estat ha anat fent lleis, lleis de bases, lleis orgàniques algunes d'elles i altres que ni tan sols són orgàniques, que han volgut reglamentar tant que han restringit el marge de decisions de les CC.AA. Això donem per bo que s'hagi fet amb bona fe, perquè no tota decisió que pot produir un perjudici ha d'haver estat pensat amb la intenció de fer-ho, però el cert és que en molts terrenys s'ha reduït aquest marge de maniobra. Amb això també he de dir que sóc una mica iconoclasta perquè a vegades pensem que algunes coses les podem arreglar només des de Catalunya i algunes de les que pensàvem que podíem arreglar només des de Catalunya resulta que no. Per exemple, tenim una gran discussió ara sobre el tema dels aeroports. La gestió dels aeroports pot ser catalana però la gestió de l'espai aeri no, perquè és europea, i millor que sigui així perquè és més segur des del punt de vista de la navegació aèria, que és el que ens ha de preocupar. Per tant, moltes de les coses que abans pensàvem "el que fa l'Estat ara ho ha de fer la Generalitat", moltes sí però algunes no perquè ja no les fa l'Estat i altres senzillament ja no som capaços de fer-ho per la globalització econòmica, la globalització del sistema de comunicació... Hem, doncs, de ser "savis" i haver après de la nostra experiència.

Quarta. Participar en les institucions europees. Hem fet un pas endavant, se n'han de fer més.

Cinquena. Necessitem un Senat per compartir. Perquè hi ha un interès per part de moltes forces polítiques per establir allò que en diuen la bilateralitat entre Catalunya i Espanya. És veritat que hi ha temes que es poden arreglar i tenen un

especial instrument de cooperació que ha de ser bilateral, però al tanto, perquè si pensem que bilateral vol dir que Catalunya i Espanya són coses separades, diferents, no deixa de ser enganyar-se, però si a més pensem que el govern d'Espanya ja representa a tota Espanya, cal tenir present que cada cop més no és així, perquè els governs de les altres CCAA també expressen i defensen els interessos dels seus ciutadans i cal comptar amb tots ells.

Amb això som una mica tributaris d'èpoques més medievals, en les quals les relacions entre els regnes es feia de monarca a monarca, una cosa molt bilateral. Però amb el poder democràtic el poder es distribueix, ja no hi ha un sol centre i, per tant, la relació bilateral no és suficient. I hem de ser conscients. Si nosaltres volem fer determinades coses com l'Euroregió ja no és que Catalunya s'entengui amb Espanya; Catalunya s'ha d'entendre amb la Comunitat Valenciana, les Illes balears, amb l'Aragó i també amb Midi-Pyrénées i amb l'arc de la mediterrània francesa. Per tant, ja no haurem de parlar només amb un senyor de Madrid que s'ocupa dels interessos de tots. La bilateralitat, doncs, l'hem de posar entre parèntesi perquè en algunes coses ja no ens serveix.

El Senat hauria de servir per algunes d'aquestes coses i per marcar singularitats, perquè hi ha un perjudici vist des de la resta d'Espanya que aquí es demanen privilegis. Nosaltres privilegis no hem demanat mai, hem demanat justícia, diferents graus, però justícia. Per exemple, tan estrany és que s'accepti que quan l'Estat faci una llei de llengües, que l'ha de fer, les autonomies amb llengua pròpia hagin de donar la seva conformitat? No hi ha prou amb una votació de majoria sinó que les autonomies que tenen llengua pròpia han d'estar d'acord. Això és un privilegi? No, perquè el fet que hi hagi unes autonomies que tinguin dues llengües i altres que no, no és un privilegi, és un fet.

I és veritat, nosaltres tenim dues llengües i estem encantats de la vida. Una que ens toca defensar-la perquè si no la defensem aquí desapareix, i no passarem per aquí, i l'altra perquè és un instrument de comunicació, de possibilitats econòmiques, culturals enorme i també és llengua de molta gent d'aquí, “y a

mucha honra". I per tant, si es fa una Llei de Llengües és lògic que les Comunitats que tenen llengua pròpia tinguin alguna cosa més a dir que altres, no per res, sinó perquè tenen dues llengües.

Però si s'accepta aquest criteri es pot estendre a altres coses. Imaginem, en temes de drets. No totes les CCAA tenen Dret Civil propi. Aquesta sí en té, un Dret Civil propi que per cert ens ha permès algunes actualitzacions interessants. Per exemple, em permetran una cosa que no afecta directament a Catalunya, jo com a persona homosexual podria adoptar però no podria casar-me. Què curiós, no? El normal seria primer casar-se i després adoptar, doncs resulta que aquí tenim un Dret Civil propi que ens permet regular adopcions però no el matrimoni. És així, per tant és necessari que quan hi hagi modificacions legislatives que puguin afectar el Dret Civil les Comunitats que en tenen un de propi tinguin alguna cosa a dir.

Quina és la millor manera de fer això? Fent un Senat en què es reconeguïn aquests fets diferencials. Per tant, de la mateixa manera que sempre es té en compte, per exemple, la situació ultraperifèrica de Canàries nosaltres volem que es tingui en compte la llengua catalana o el Dret Civil català perquè són coses que ens identifiquen i que han estat una tradició que no només hem recollit sinó que hem fet florir i que han donat uns fruits. Per exemple, el règim matrimonial de separació de béns per nosaltres té una gran importància i no només per la seva importància econòmica sinó també per la consciència del paper de la dona en la societat. Tots aquests factors que defineixen la personalitat dels catalans volem que siguin no només tolerats i respectats sinó tinguts en compte com a factor positiu.

Per tant, privilegis per ara cap, i veuran que quan acabi seguirà havent-hi a la columna dels privilegis, cap. Ara bé, justícia i adaptació als nous temps, tot.

La reforma del Senat és indispensable per a l'aprofundiment de l'autogovern i per a la transformació federal d'Espanya. El Senat hauria de ser la Cambra de les Comunitats Autònomes, perquè aquestes acordin qüestions entre elles, entre elles i el Govern de l'Estat, i entre elles i el Congrés dels Diputats, desenvolupant així una funció decisiva en la distribució territorial del poder de l'Estat, i abandonant el trist paper de cambra de segona lectura. El Senat així concebut hauria de garantir la defensa de la plurinacionalitat, la pluriculturalitat i el plurilingüisme d'Espanya i podria assegurar la participació de les Comunitats Autònomes en quatre qüestions estratègiques i crucials:

- l'elaboració de la legislació de l'Estat, especialment quan afecti la distribució territorial del poder polític.
- la formació de la voluntat estatal en la Unió europea.
- la designació de membres d'òrgans constitucionals.
- la decisió sobre les qüestions relatives al finançament autonòmic i a la territorialització de les inversions de l'Estat.

Passo ara a concretar les nostres posicions sobre l'elaboració de l'Estatut. Com que aquesta és la quarta conferència d'aquest cicle, els suposo coneixedors de l'estructura que va tenint el text. Anem per ordre:

1. Preàmbul i títol preliminar

El preàmbul, malgrat el seu nom, s'escriu al final i per tant no n'hem parlat encara a la ponència. Si hi ha voluntat d'acord no hauria de plantejar majors problemes. Tampoc no hem discutit encara sobre el títol preliminar. Aquest títol conté definicions de principi. Nosaltres defensarem la definició de Catalunya com a nació i és coneguda la nostra oposició a recollir-hi l'exercici del dret d'autodeterminació, que entenem absolutament contradictori amb un procés de revisió de l'Estatut i impossible de conciliar amb les previsions constitucionals. Per entendre'ns: nosaltres creiem que més autogovern i més lleialtat van de la mà, no és possible

l'un sense l'altre. De la mateixa manera que no és lògic exigir fer obres en una casa de la que vols marxar.

Hi ha qui diu que és el moment de reivindicar l'exercici del dret a l'autodeterminació; nosaltres no és que no ho veiem bé és que creiem que és contraproduent. Us ho volia explicar i a més diuen que a Girona és on l'assumpció d'aquest dret té més adeptes. Estem a una casa, en un règim de comunitat de propietaris i estem exigint fer obres. La resta de l'escala no ho veu clar. Si en el mateix moment que estem exigint fer obres estem dient que aviat deixarem la casa no ens deixaran fer obres. Creiem que més autogovern o està lligat a la idea de més lleialtat entre tots o no avançarà. I per tant, una línia de reformar un Estatut objectivament és contradictòria amb una reivindicació real, seriosa de l'autodeterminació. Els que diuen que volen formules literàries els deixo de banda i parlo només de la gent que creu de veritat en el dret d'autodeterminació. Em veig obligat a dir-los-hi "us respecto però no és lògic reivindicar aquest dret en l'Estatut perquè una cosa i l'altra són irreconciliables".

2. Drets i deures (garanties)

Proposem la inclusió d'un capítol de drets i deures que, juntament al de principis rectors de les polítiques públiques, formin la part més atractiva i comprensible de la reforma des del punt de vista dels ciutadans. Per a nosaltres més autogovern i millor finançament sols tenen lògica des de la perspectiva d'assolir més qualitat de vida i més justícia social. En aquest capítol, hem assolit un acord raonable en primera lectura sobre el tema lingüístic, que incorpora el deure de conèixer el català. En el capítol de garanties tenim seriosos dubtes sobre les noves funcions (quasi legislatives, amb dictàmens previs preceptius i vinculants) que es vol atribuir al Consell Consultiu, i encara en tenim més sobre la proposta de creació d'una Comissió de drets estatutaris que considerem insuficientment justificada. Cal recordar que CiU i PP es mostren contraris a incorporar aquest capítol de drets i deures i serien partidaris de remetre'l a una Carta de Drets a aprovar pel Parlament.

Nosaltres en canvi diem “si fem un capítol de drets i deures que va lligat als principis rectors de les polítiques públiques, els ciutadans s’hi veuran més reflectits perquè veuran per a què serveix l’Estatut, que no és només un entramat institucional, sinó el motor d’unes polítiques públiques adreçades a millorar el benestar dels ciutadans i a fer una societat més justa”.

3. Competències

Compartim plenament el criteri de precisar l’abast de les competències atribuïdes a la Generalitat, per evitar la seva erosió per part d’una legislació bàsica de l’Estat que vagi més enllà de la fixació d’unes bases mínimes. La redacció proposada per l’Institut d’Estudis Autonòmics (IEA) és constitucional a partir d’una lectura molt autonomista i oberta de la Constitució. Això no vol dir que no es puguin discutir alguns plantejaments jurídics concrets i que no calgui revisar a fons algunes qüestions a causa de la seva dificultat tècnica (espai radioelèctric, audiovisual, meteorologia,...). Tampoc no hem de desconèixer la dificultat d’encaixar alguns plantejaments com la capacitat de convocar referèndums i consultes populars – sobretot si no es vol precisar que es tracta de consultes sobre matèries en les que Generalitat i Ajuntaments tinguin atribuïdes competències– o el conflicte entre competències autonòmiques en matèria de règim local i la garantia constitucional de l’autonomia local. També defensem l’aprovació simultània de la petició d’activar la cessió a la Generalitat de la gestió de determinades competències que té reservades l’Estat a través de l’aplicació de l’article 150.2 de la Constitució (per exemple: immigració, ports, aeroports).

4. Institucions (Administració local, Organització territorial, Poder judicial)

En aquest capítol hi trobarem tres tipus de qüestions diferents: els referits a la garantia de l’autonomia local, els derivats de la nostra voluntat que desapareguin les províncies per impulsar una nova organització territorial de Catalunya -i que l’administració de l’Estat també s’adapti a aquesta nova organització-, i la nostra

voluntat de reformar determinades lleis orgàniques -de forma especial la Llei Orgànica del Poder Judicial, per territorialitzar l'administració de justícia-. També caldrà precisar determinats aspectes de l'organització del poder local i de la necessitat de garantir la suficiència del seu finançament. Aquest aspecte em porta a reafirmar el nostre criteri que cal que aquest Estatut sigui també l'Estatut dels Ajuntaments catalans, a diferència de l'Estatut de 1979 que no dedicava gaire atenció als governs locals. Cal recordar també aquí que CiU i PP es mostren contraris a fer una regulació extensa de les institucions en el marc de l'Estatut i remetrien aquesta qüestió a un futur Estatut interior.

5. Relacions amb l'Estat i altres Comunitats Autònomes

Defensem l'enfortiment de la funció de la Comissió Bilateral Generalitat-Estat. Molts dels problemes difícils de resoldre en aquest capítol trobarien adequada solució si el Senat esdevingués realment una Cambra de representació territorial. Aprofito per fer una reflexió sobre la bilateralitat. Per alguns partits la solució a tots els problemes passa per una relació bilateral de Catalunya amb Espanya. És una manera particular d'entendre que Catalunya i Espanya són realitats diferents i separades o de pensar que el govern d'Espanya representa, la resta d'Espanya, oblidant, entre d'altres coses, el paper de la resta de Comunitats Autònomes. Si bé és cert que una millor dels mecanismes bilaterals de relació pot contribuir a resoldre alguns problemes, no podem oblidar que determinades qüestions han de tenir necessàriament un enfocament multilateral.

6. Relacions amb la Unió Europea i acció exterior de la Generalitat

En aquest capítol es podrien fer les mateixes consideracions que en l'anterior. La línia apuntada pel recent acord sobre presència de les Comunitats Autònomes en les institucions europees constitueix un avenç notable en la línia d'allò sempre hem defensat.

7. Finançament

Aquest serà un dels punts principals del debat estatutari. L'enfocament bilateral portaria a la via del concert econòmic, que no compartim. L'enfocament multilateral o federal implica una gran capacitat de negociació amb la resta de Comunitats Autònomes i amb el Govern de l'Estat. La nostra intenció és fer una proposta que pugui ser d'aplicació general. Tothom ha de tenir clar que l'Estatut no pot deixar d'afrontar aquesta qüestió. I tampoc no es pot supeditar la formulació d'una proposta a l'existència d'un acord previ en el marc del Consell de Política Fiscal i Financera. La nostra proposta partirà dels següents principis:

a) creació de l'Agència Tributària de Catalunya amb la responsabilitat de recaptar tots els impostos pagats pels ciutadans de Catalunya (aquesta Agència podria establir les formes més adients de consorci amb l'Agència Estatal d'Administració Tributària).

b) la Generalitat haurà de tenir una àmplia capacitat normativa sobre aquests impostos.

c) una part del rendiment d'aquests impostos correspondrà a l'Estat.

d) Catalunya ha de contribuir a la solidaritat amb la resta de Comunitats Autònomes perquè totes les CC.AA. puguin prestar nivells de serveis similars si fan un esforç fiscal similar.

e) aquesta solidaritat no pot ser ni opaca ni il·limitada ja que això perjudicaria de forma injusta els ciutadans de Catalunya. Tal i com succeeix als països federals, els mecanismes de solidaritat han d'anivellar, però no han d'igualar del tot. El nou sistema no ha de penalitzar ni l'esforç fiscal ni la capacitat emprenedora dels que més aporten.

Crec que correspon aquí fer una breu reflexió sobre la polèmica creada al voltant de les balances fiscals. En aquest sentit, cal dir que les balances fiscals no serveixen per a construir el nou model de finançament, però el debat sobre el dèficit fiscal pot servir per assolir tres objectius:

a) convèncer de la necessitat d'una major transparència dels fluxos econòmics.

b) demostrar que Catalunya no sols és molt solidària sinó que el seu dèficit fiscal és massa elevat i que cal reduir-lo.

c) utilitzar aquesta metodologia de càlcul per demostrar que l'aplicació del sistema que finalment es proposi suposaria una reducció significativa del dèficit fiscal (7,5% PIB català, segons els càlculs més recents).

En el debat sobre el nou sistema de finançament hi ha d'altres qüestions que prenen gran rellevància: la necessitat d'apropar progressivament el rendiment del sistema comú al del sistema foral, l'exigència d'impedir que decisions de l'Estat impliquin major despesa autonòmica sense proporcionar els adequats recursos, l'oportunitat d'introduir algun mecanisme corrector per neutralitzar costos diferencials (preus públics, peatges, inflació, pressió migratòria) i la necessitat d'aproximar el nivell d'inversió pública estatal a Catalunya al pes de l'aportació catalana al PIB espanyol (única forma de no estrangular el nostre potencial de creixement).

Com que aquest serà el debat més complex que haurem d'afrontar em permeto suggerir una forma de plantejar-lo intentant sortir de la trampa de la insolidaritat en la que alguns volen atrapar-nos. Per evitar-ho suggereixo vertebrar la discussió al voltant d'alguns elements que poden afavorir la comprensió de les nostres posicions al respecte i la seva assumpció Catalunya enfora. Quins haurien de ser aquests elements? Primer, l'evidència que Catalunya necessita millorar significativament el seu finançament, per fer front a la necessitat de garantir la nostra competitivitat i aprofitar el nostre potencial de creixement econòmic –a

través d'una adequada dotació de capital humà (infraestructures)- i per fer front als nostres dèficits socials (l'impacte de la immigració, l'existència de bosses de pobresa i exclusió, el dèficit sanitari, la problemàtica de la dependència, i les noves necessitats educatives –l'aplicació de la reforma i el repte de l'etapa 0-3 anys-). Segon: la necessitat d'un sistema transparent, just i solidari, és a dir, participat per les Comunitats Autònomes (fent de l'Agència Tributària un consorci on participin de forma decisiva les Administracions que ho desitgin), que redueixi diferències, que ajudi més els que més ho necessiten i, sobretot, que no penalitzi l'esforç fiscal i emprenedor dels que més aporten. Crec que aquesta és la forma més sensata de conduir el debat.

I com ho hem d'explicar? Explicar perquè ho volem, o és que ja no està de moda explicar per què vols les coses? Fa 5 dies va sortir una estadística publicada a El País que deia que Catalunya només tenia 3 CCAA per sota en el rànquing de creixement econòmic en els darrers 4 anys acumulats. El nostre creixement s'està alentint i això és greu, i no té només a veure amb el finançament autonòmic. Una altra estadística curiosa; si s'ordenen les CCAA per renda per càpita abans d'impostos i després d'impostos veurem que Catalunya passa de la quarta a la sisena. I llavors què passa, qui s'ha beneficiat? Els que estan els últims a la taula? No, aquests segueixen sent els últims. Just els que venen darrera. Es pot ser solidari però això no ha d'invertir les posicions relatives perquè resultarà que és millor no tenir-ne tant. El que volem és ser molt solidaris i per molts anys, ho volem ser sempre perquè això vol dir que volem anar sempre per davant.

Com s'ha de plantejar? Jo crec que d'una manera molt senzilla - i ho hem fet amb els altres impostos-: no es pot penalitzar l'esforç fiscal, no es pot tallar les ales al creixement. Si es vol que Catalunya segueixi sent solidària s'ha de permetre que segueixi sent més competitiva. I això ho hem de poder explicar. Hi ha més pobres a Catalunya que a Extremadura i Andalusia juntes. A vegades es diu "una cosa són els territoris i altra les persones", doncs mirem-les, perquè també a vegades es diu que Girona és la més rica de les províncies espanyoles. Sí, però al costat de Girona hi ha Salt; a vegades les magnituds agregades són molt enganyoses, molt.

Nosaltres tenim un deure envers els ciutadans que viuen aquí i si resulta que aquí hi ha bosses de pobresa i exclusió, si tenim una demanda d'escoles bressol, si resulta que hem de fer una reforma de l'ensenyament que necessita unes inversions, unes dotacions econòmiques i uns reciclatges de professorat, dir això no és ofendre. De tant en tant surt un president d'alguna CCAA dient que tenen ordenadors portàtils a les escoles i nosaltres encara tenim barracots, això vol dir que alguna cosa no va bé.

Primer punt: no alarmar el personal, no hem d'espantar ningú. Segon punt, explicar les nostres necessitats. No volem un sistema només per nosaltres, això seria un error, no demanen un concert, un privilegi, demanem, un sistema que no penalitzi l'esforç fiscal, que no retalli les nostres possibilitats de creixement. Si ho expliquem així la batalla estarà ben plantejada, i per guanyar batalles una bona tria dels arguments és important.

Arribats aquí, permetin que breument els assenyali alguns dels problemes que haurem de vèncer quan discutim de l'Estatut més enllà de l'Ebre. Problema número ú: el finançament. Si tot canvi genera resistències, aquest és el que més en genera. Començant per les resistències dels que diuen que d'aquest tema no se'n ha de parlar a l'Estatut. Oblidant que l'Estatut vigent ja en parla! També és cert que aquest problema seria menor si no fossin tan cridaneres les veus que exigeixen tractes estrictament bilaterals o que pretenen que l'Estatut reguli amb tot detall aquesta qüestió. Segon problema: propostes estatutàries que impliquen la reforma de determinades lleis orgàniques estatals. Per exemple, l'adequació de l'Administració de Justícia a l'estructura autonòmica d'Espanya. He de dir-los-hi que crec que cal reduir tant com podem aquest plantejament, de la mateixa manera que he de dir-los-hi que en aquest terreny de la justícia el plantejament que estem fent és impecable, inatacable, inajornable, 'impepinable'... Tercer problema: el plantejament de definir i precisar millor les competències ja atribuïdes a la Generalitat és discutit pels que creuen que un plantejament d'aquestes característiques implica negar la capacitat de l'Estat per fixar les bases de cada títol competencial. Aquí he de dir-los-hi que aquesta crítica tindria fonament si féssim

un ús poc madurat d'aquest plantejament normatiu. I espero que no serà així, al menys no és aquesta la nostra voluntat. Quart problema: la nostra pretensió de demanar l'aplicació de l'article 150.2 de la Constitució espanyola per tal que l'Estat transfereixi a la Generalitat l'execució de competències a ell reservades (ports i aeroports d'interès general). També aquí es diu que la utilització abusiva d'aquest precepte buidaria de contingut el concepte de competència estatal exclusiva. Novament els dic que no és aquesta la nostra voluntat. Pretenem demanar l'aplicació d'aquest precepte en comptades i ben justificades ocasions. Cinquè problema: ficar-se en llibres de cavalleries. M'explico. Si algú vol obrir debats sobre sobiranes originàries, estem perduts. I permetin-me que ho digui en castellà: 'a buen entendedor, pocas palabras bastan'.

Catalunya endins. No els vull amagar un neguit que tenim en aquests moments sobre l'actitud d'una força política el concurs de la qual és imprescindible perquè l'Estatut tiri endavant. Sense citar-la tots vostès saben de qui parlo. De Convergència i Unió. Si CiU vol hi haurà Estatut. Si no, no. Ho recordava l'altre dia el cap de l'oposició en el Ple en què es commemorava el 25è aniversari de la recuperació del Parlament de Catalunya. Crec que no era la millor ocasió precisament per fer-ho. Però el cert és que si CiU no vol no tindrem Estatut. Molt s'ha parlat de la incomoditat de CiU pel fet que l'aprovació d'un nou Estatut es produeixi quan ells estan a l'oposició després de 23 anys de govern. No en dubto. Però hi ha moments en què els partits han de saber posar per davant dels seus interessos els interessos del país. I aquesta és una d'aquestes ocasions. No serà bloquejant l'Estatut o tractant d'erosionar l'autoritat política del President de la Generalitat com CiU tornarà a recuperar la confiança ciutadana i el govern de Catalunya.

Crec que molts militants i dirigents de CiU comparteixen aquesta opinió. Ahir mateix, Jaume Camps, ponent de l'Estatut de 1979 i ponent de l'Estatut del 2005, membre de CiU, deia que estava convençut que el seu partit votaria l'Estatut i que, de no ser així, causaria baixa en el partit.

Espero que Jaume Camps no hagi de renunciar a la seva militància de fa més de 25 anys.

Perquè el cert és que, malgrat que encara queda molt a debat, avui ja podem anunciar que en un parell de mesos podem tenir sobre la taula un Estatut nou de trinca, que suposi un avenç significatiu pel que fa a l'autogovern de la nostra nació i una millora no menys significativa del nostre finançament. I podem dir que aquesta proposta no tindrà millors condicions d'acceptació a Madrid que les que representa l'actual govern del PSOE.

En aquestes condicions ningú no entendria que, tots plegats, no féssim tot el possible per assolir un gran consens Catalunya endins que ens faci imparables Catalunya enfora.

Moltes gràcies.